

שיחת הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א לפרשת פינחס תשס"א צפיה לישועה - כיצד ומדוע?

לי במועדו", יש א"כ לפרש את הפעל "תשמרו" במוכן של צפיה. פירושו של הפסוק יהיה אפוא כך: גם בזמן שאינכם יכולים להקריב את התמיד, כגון כשאין בית, צפוי עכ"פ לכך שתוכלו להקריבו: כבר אלפיים שנה לא הקרבנו את קרבן התמיד, מתי נוכל כבר סוף סוף להקריבו! אפשר שזהו המקור בתורה ל"צפית לישועה" שאמרה הגמ'.

וצריך להבין: "צפית לישועה" - למה בדיוק צריכים אנו לצפות? הפסוק שהבאנו מדבר אמנם על קרבן התמיד, שנצפה מתי נזכה כבר להקריב שוב את התמיד. אבל הישועה הרי איננה כוללת רק את חידוש הקרבת התמיד. אנו מצפים לחידוש עבודת כל הקרבנות כלם, וכן לבנין בית המקדש. אמנם מקריבין אע"פ שאין בית (עדויות פ"ח מ"ו), אבל בכל זאת יותר טוב להקריב בבית. ואת עבודת יוה"כ הרי א"א כלל לעשות בלי בית. אנו הרי מתפללים על כך בכל תפילת מוסף: "יהי רצון מלפניך... שתעלנו בשמחה לארצנו... ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו, תמידים כסדרם ומוספים כהלכתם", וכן בתפילות ימי החול: "והשב את העבודה לדביר ביתך ואשי ישראל", שתשוב עבודת הקרבנות שבמקדש. אנו מצפים גם שיפסיקו לרצוח אותנו, שכל א"י תהיה לעם ישראל ע"פ תורת ישראל (ו"עם ישראל" היינו דוקא מי שהם אכן בני ישראל, להוציא גרים מדומים שאינם שיכים כלל לעם ישראל), ושנזכה לקיים את כל המצות התלויות בה בכל חומרתן, כפי שכתב הרמב"ם (הלכ' מלכים פי"א ה"א), שלעתיד לבוא "עושין שמיטין ויובלות ככל מצותם האמורה בתורה". כרגע, יובל אין לנו כלל, ושמיטה יש לנו רק מדרבנן (לדעת רוב הפוסקים), ולכן מקילין בכל מיני שאלות. אבל כשיבוא משיח, לא יהיה עוד מקום להקל, שכן יחזרו שמיטין ויובלות לנהוג מן התורה. ובכלל, מי שחושב שכשיבוא משיח יהיה קל יותר, אינו אלא טועה. יהיו אמנם דברים שאפשר יהיה להקל בהם גם לאחר שיבוא המשיח, אבל בכללות - החיים יהיו קשים יותר כשיבוא המשיח. למשל: כל דיני טומאה וטהרה שכמעט ואינם מעסיקים אותנו היום (חוץ מלענין כהנים, שאסורים ליטמא למת, ולענין סכך, שאסור לעשותו מדבר המקבל טומאה, ולעוד כמה ענינים) - יחזרו לנהוג. חכם אחד אמר לי פעם, שאולי בגלל זה שלח הקב"ה לדורנו את כלי הפלסטיק, כדי שכשישובו דיני טומאה וטהרה לנהוג, ולא יהיו בני אדם בקיאים בהם בהתחלה, יוכלו להשתמש בכלי פלסטיק שאינם מקבלים טומאה. עכ"פ עם ביאת המשיח מצפים אנו לחומרות, לא לקולות. כל התרומות והמעשרות יהיו מדאורייתא, הפרשת חלה תהיה מדאורייתא, כל הלכות

הגמרא אומרת (שבת לא, א): "בשעה שמכניסין אדם לדין (לאחר מותו), אומרים לו (בין שאר הדברים)...: צפית לישועה?"... כלומר: האם ציפית לביאת המשיח ולגאולתן של ישראל במהרה בימינו? אם שואלים שאלה כזו בדינו של האדם, משמע שישנו אכן חיוב כזה, לצפות לישועה. הרב מבריסק זצ"ל אף דקדק מן הרמב"ם, שהצפיה לישועה איננה רק חיוב בעלמא, אלא מעיקרי האמונה היא, ובעוד שיי"ב עיקרים מתוך י"ג העיקרים אינם כוללים אלא אמונה בלבד (אמונה במציאות ה', אמונה באחדות ה' וכו'), הרי שהעיקר השנים עשר (האמונה בביאת המשיח) שונה מהם, וכולל לא רק אמונה, אלא גם צפיה להתקיימות הדברים במהרה, שיהיה מצפה ומחכה, מתי כבר יבוא המשיח ("אחכה לו בכל יום שיבוא"), ומי שאינו מחכה לביאתו, הריהו כופר גמור, אע"פ שמאמין בביאתו (עי' בלשון הרמב"ם הלכ' מלכים פי"א ה"א, ובהקדמתו לפרק חלק ביסוד הי"ב). וקשה: חיוב זה, לחכות לביאת המשיח, מנלן? בשלמא חיוב להאמין בישועה - לחיי, שהרי ישנן נבואות רבות בתורה ובנביאים המדברות על הגאולה העתידה: "דרך כוכב מיעקב" (במדבר כד, יז, ועי' אונקלוס שם ורמב"ן שם, יד), "ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך, ושב וקבצך" (דברים לג, ג), ועוד, וא"כ כשם שחייב אדם להאמין בכל שאר הדברים שכתובים בתורה, כך חייב להאמין גם בזה. אבל חיוב לצפות ולקוות לישועה מן התורה מנין?

אם מותר לומר, כמדומני שחיוב זה כתוב בפרשת השבוע. התורה אומרת בפרשתנו (כת, ב): "את קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו". מה פירושו של "תשמרו להקריב"? בפשטות, הכוונה היא שיש להקפיד ולשמור שהתמידים יוקרבו בקביעות ובזמן, שנים ליום, אחד בבקר ואחד בין הערבים. אבל לשמירה ישנה גם משמעות נוספת. "ואביו שמר את הדבר" (בראשית לז, יא), פירש רש"י: "היה ממתין ומצפה מתי יבוא" (וע"ש שהביא דוגמאות נוספות לכך ששמירה מתפרשת לפעמים במוכן של צפיה). גם בפסוק: "נְפִשֵׁי לֵה' מְשֻׁמְרִים לְבַקֵּר מְרִים לְבַקֵּר" (תהלים קל, ו) ניתן לפרש את השמירה (השניה) במוכן של צפיה. פירושו של הפסוק יהיה לפי זה כך: נפשי מצפה ומחכה לה', יותר ממה שהשומרים לבקר (כלומר: השומרים הצריכים לעמוד על משמרתם כל הלילה עד הבוקר) שומרים (כלומר: מצפים) לבקר, שאז יהיו רשאים לעזוב את משמרתם וללכת לישון ("שומרים" הראשון - שם עָצַם. "שומרים" השני - פִּעַל). גם בפסוק: "את קרבני לחמי... תשמרו להקריב

עזרא דברים לב, לט). ב'. אם היתה מבארת לנו התורה את ענין עוה"ב, היינו כל-כך חפצים בו, עד שלא היה שייך שנקיים את המצוות לשמה, וכל עשייתנו את המצוות היתה רק שלא לשמה, כדי שנזכה בהן לחיי העוה"ב. שתי תשובות אלה סותרות לכאורה זו את זו, שכן אם אין לנו אפשרות להשיג מהו עוה"ב, למה זה נשתוקק לו כ"כ? אבל למעשה התשובות הללו אינן סותרות, אלא משלמות זו את זו: אם התורה היתה מבארת לנו מהו עוה"ב, לפי מצב נפשותינו כעת, אכן לא היינו משיגים את הדברים. אבל אם התורה היתה נותנת לנו גם יכולת השגה להבין מהו עוה"ב, היינו כל-כך חומדים את העוה"ב, עד שלא היה שייך שנעשה את המצוות לשמן. מתרץ הרמב"ם: "כל אותם הדברים (עניני שכר ועונש הנוכרים בתורה במושגי עוה"ז) אמת היו (בזמן אבותינו) ויהיו (כך הוא גם בזמננו, וכך יהיה גם בעתיד, היינו:) בזמן שאנו עושים כל מצוות התורה - יגיעו אלינו טובות העוה"ז כולן, ובזמן שאנו עוברים עליהן - תקראנה אותנו הרעות הכתובות. ואעפ"כ, אין אותן הטובות הן סוף מתן שכרן של מצוות, ולא אותן הרעות הן סוף הנקמה שנוקמים מהעובר על כל המצוות, אלא כך הוא הכרע כל הדברים: הקב"ה נתן לנו תורה זו... וכל העושה כל הכתוב בה ויודעו דעה גמורה נכונה - זוכה בה לחיי עוה"ב, ולפי גודל מעשיו ורוב חכמתו הוא זוכה. והבטיחנו בתורה, שאם נעשה אותה בשמחה ובטובת נפש ונהגה בחכמתה תמיד - שיסיר ממנו כל הדברים המונעים אותנו מלעשותה, כגון: חולי ומלחמה ורעב וכיוצא בהן, וישפיע לנו כל הטובות המחזיקות את ידינו לעשות התורה, כגון: שובע ושלום, וריבוי כסף וזהב (אבל לא כשכר, אלא) כדי שלא נעסוק כל ימינו בדברים שהגוף צריך להם (בהכרח), אלא נשב פנויים ללמוד בחכמה ולעשות המצוה, כדי שנזכה לחיי העוה"ב... וכן הודיענו בתורה, שאם נעזוב התורה מדעת ונעסוק בהבלי הזמן... שדיין האמת יסיר מן העוזבים (את התורה) כל טובות העוה"ז, שהן (טובות העולם, הן אלו ש)חזקו ידיהם לבעוט, ומביא עליהם כל הרעות המונעות אותם מלקנות העוה"ב, כדי שיאבדו ברשעם (וזהו ענין הקללות שבתוכחה שבתורה, הכל - כדי שלא תהיה לך אפשרות לעסוק בתורה ובמצוות, כי תהיה משועבד לגויים, או תלקה בדלקת ובשחפת ובשאר חליים ומכות שהתורה מונה. זהו שאמרה המשנה בקיצור (אבות פ"ד מ"ט): "כל המקים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר, וכל המבטל את התורה מעושר סופו לבטלה מעוני", לא שהעושר הוא השכר, אלא העושר הוא האפשרות לקיים את התורה, והעוני הוא אי האפשרות לקיים את התורה)... נמצא פירוש כל אותן הברכות והקללות על דרך זו, כלומר: אם עבדתם את ה' בשמחה ושמרתם דרכו, משפיע לכם הברכות האלו, ומרחיק הקללות מכם, עד שתהיו פנויים להתחכם בתורה ולעסוק בה כדי שתזכו לחיי העוה"ב, וייטב לך לעולם שכולו טוב ותאריך ימים לעולם שכולו ארוך (כמו שדרשו חז"ל בקדושין לט, ב): "למען ייטב לך והארכת ימים" (דברים כב, ז), למען ייטב לך - לעולם שכולו טוב, והארכת ימים - לעולם שכולו ארוך, ונמצאתם זוכים לשני העולמות: לחיים טובים בעוה"ז (הרי עולם אחד),

קדשים יחזרו לנהוג, קרבן פסח, עולת ראייה ושלמי חגיגה. היום, לאחר שסיים יהודי להתפלל שחרית ומוסף ביו"ט ראשון של רגלים, יכול ללכת לאכול לשתות ולישון. אבל כשיבנה המקדש, יצטרך במקום זה לעמוד בתור גדול וארוך בעזרה, כדי להקריב עולת ראייה ושלמי חגיגה. כמו כן תחזור הסנהדרין ויחזרו ארבע מיתות ביי"ד ודיני מלקות. המהר"י בי רב בזמנו הרי חידש את הסמיכה, ר' יוסף קארו נסמך על ידו כידוע, והיו עוד כמה רבנים שנסמכו. לשם מה חידשו את הסמיכה? לא כדי שהסנהדרין המחודשת תמציא כמה קולות חדשות, אלא כדי שתהיה אפשרות להלקות חייבי מלקיות, שיוכלו להתכפר ע"י המלקות (כי באו אז אנוסי ספרד, ובקשו שילקו אותם, כדי לכפר על עצמם מאשר חטאו על הנפש). גם חידוש המלוכה ע"י המלך המשיח גורר עמו חומרות, שכן המורד במלכות חייב מיתה, ואפילו על דברים קטנים. אם אמר יאמר לך המלך להתיצב בביתו בשעה שמונה בבוקר ולא תתיצב, תתחייב מיתה. אמנם רשאי המלך לחון את המורדים בו (עי' לשון הרמב"ם פ"ג מהלכ' מלכים ה"ח), אבל יכול גם שלא לחון אותם. מי שמצפה א"כ לקולות בימות המשיח, עלול לנחול אכזבה קשה. להפך, אנו מצפים לחומרות, לא לקולות. יהיה יותר קשה בימות המשיח. א"כ, למה אנו מצפים בימות המשיח?

מסביר הרמב"ם (פ"ט מהלכ' תשובה ה"א): "מאחר שנודע שמתן שכרן של מצוות והטובה שנזכה לה אם שמרנו דרך ה' הכתוב בתורה, היא חיי העוה"ב (ולא חיי העוה"ז, כפי שהסביר הרמב"ם בפ"ח שם)... והנקמה שנוקמים מן הרשעים שעזבו אַרְחוֹת הצדק הכתובות בתורה היא הכרת (שגם ענינו הוא בעיקר בעוה"ב, ולא בעוה"ז - עי' פ"ח ה"א וה"ה שם, א"כ) מהו זה שכתוב בכל התורה כולה: אם תשמעו - יגיע לכם כך, ואם לא תשמעו - יקרה אתכם כך, וכל אותם הדברים בעוה"ז, כגון: שובע ורעב, ומלחמה ושלום, ומלכות ושלמות, וישיבת הארץ וגלות, והצלחת מעשה והפסדו ושאר כל דברי הברית?" כלומר: מדוע השכר והעונש עליהם מדברת התורה הם רק במושגי עוה"ז, כגון: "אם בחקתי תלכו... ונתתי גשמיכם בעתם" (ויקרא כו, ג-ד) "ונתתי שלום בארץ" (שם, ו), "והיה אם שמעו תשמעו אל מצותי... ונתתי מטר ארצכם" (דברים יא, יג-יד)? מדוע לא מדברת התורה במושגים של חיי עוה"ב, ששם הוא עיקר השכר והעונש? [למעשה, לא רק בהקשר זה לא הזכירה התורה את העוה"ב, אלא גם בכל התורה כולה לא נזכר העוה"ב במפורש, וגם לא בדברי הנביאים. רק חז"ל מסרו לנו על ענין זה. ובאמת עמדו כבר הראשונים על דבר זה, איך זה שענין עוה"ב, שהוא אחד מעיקרי אמונתנו, לא נזכר במפורש בתורה? הרבה תשובות נאמרו בזה (עי' בעל העיקרים מאמר ד' פל"ט, ובתפארת ישראל למהר"ל פנ"ז ופנ"ח, וב'כלי יקר' ויקרא כו, יב שסכם את כל השיטות). מִהֵן: א'. מפני שענין עוה"ב הוא ענין עמוק מאד, שקשה לשכל האנושי להשיגו, וכיון שהתורה ניתנה גם להמון העם, על כן דברה התורה רק על הגמול הגשמי, שהוא מושג אצל ההמון (אכן

בדיוק יקום משה לתחיה, לפני ימות המשיח או לאחריהן, ולכן לא מזכיר כאן הרמב"ם את משה, ואומר שמלך המשיח הוא זה שיוורה או את דרך ה', וכונתו לומר, שגם אם משה רבנו עוד לא יקום או לתחיה, יהיה עכ"פ מלך המשיח שילמד אותנו), ויבואו כל הגויים לשמעו, שנאמר (ישעיהו ב, ב): "והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים" (גם לפני שנה קיוו כאן שכל הגויים יבואו לארץ, אבל קיוו שיבואו לחוג כאן את החגים הנוצריים... זאת איננו צריכים. אין לנו צורך בעובדי ע"ז כאן בא"י, וגם איסור גמור הוא להביאם לכאן כדי שיחוגו כאן את חגאותיהם. אבל בימות המשיח יבואו לעבוד את ה'. וגם אם יבוא האפיפיור, הרי שיבוא כדי לעשות תשובה, לא כדי לעסוק כאן בהבל וריק שלו). וסוף כל השכר כולו והטובה האחרונה שאין לה הפסק וגרעון הוא חיי העוה"ב. אבל ימות המשיח הוא העוה"ז, ועולם כמנהגו נוהג, אלא שהמלכות תחזור לישראל (שלא נהיה משועבדים לגויים), וכבר אמרו חכמים הראשונים (שבת סג, א): "אין בין עוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות בלבד". מסביר כאן אפוא הרמב"ם, שלשם מה מצפים אנו לישועה? כדי שנוכל להרבות בלימוד התורה מתוך מנוחה ומרגוע (ההכרחיים לכך), וכמובן גם לקיימה. נמצא, שמי שיושב בישיבה ולומד תורה, יש לו כבר עכשיו בעוה"ז מעין ימות המשיח.

הרמב"ם דיבר אמנם רק על קנין המעשים והחכמה, אבל פשוט הדבר שיש צורך גם במידות טובות, כדי שהנפש תהיה כלי קיבול לאור האלקי. אם אין מידות טובות, אין כלי קיבול, אבל יחד עם זה יש צורך בקיום המצוות, כדי שנהיה ראויים לשכר, ובחכמה - כדי שנוכל להבין את החכמה האלוקית. כמובן, החכמה שלנו היא אין ואפס לעומת חכמת עוה"ב, אבל בלי בסיס כלשהו - אין חכמת עוה"ב. צריך לקנות בעוה"ז את הבסיס, כדי שנוכל לקבל את החכמה העליונה של העוה"ב.

עכ"פ, כפי שראינו ברמב"ם, הצפיה לימות המשיח, איננה לתכלית שנוכל אז לאכול ולשתות טוב יותר. אמנם נוכל באמת לאכול ולשתות אז טוב יותר, אבל אין דברים אלו תכלית לעצמם, אלא משמשים רק ככלים לכך, שנוכל טוב יותר לעסוק בתורה ובמצוות, כדי להכין את עצמנו לחיי העוה"ב. ממילא נמצא, שמי שאיננו אוהב ללמוד יהיה מסכן מאד בימות המשיח. מה הוא יעשה אז? ירצה לפתוח את העתון לקרא חדשות, והנה בעמוד הראשון יהיה שיעור שאמר מלך המשיח, בעמוד השני - שיעור שאמר אליהו הנביא, וכן הלאה. ינסה לפתוח את מדור הספורט, מה ימצא שם? ג"כ, קושיה שתרץ רבא ותרץ שתרץ רב יוסף, זה מה שיהיה במדור הספורט. יפתח את הרדיו, שוב ישמע שיעור של אביי ורבא או מישהו אחר, לא יהיה מה לשמוע, רק שיעורי תורה... ירצה לשמוע חדשות - חומרות חדשות. בהלכות תרומות ומעשרות, אלו תהיינה החדשות. גם השגריר הבריטי בא ושמע שיעור ממלך המשיח. גם השגריר האמריקאי שמע שיעור ממלך המשיח, כמו

המביאים (ע"י ניצול נכון שלהם) לחיי העוה"ב (הרי עולם שני). שאם לא יקנה פה חכמה, ומעשים טובים אין לו, במה יזכה? ואם עזבתם את ה' ושגיתם במאכל ומשתה... מביא עליכם כל הקללות האלו ומסיר כל הברכות, עד שיכלו ימיכם בבהלה ופחד, ולא יהיה לכם לב פנוי ולא גוף שלם לעשות המצוות (הרמב"ם הרי אומר בהלכות דעות פ"ד ה"א, שא"א להבין או לידע דבר מידעת הבורא כשהגוף חולה. מה פירוש א"א להבין או לידע דבר? הלאי שהיינו משיגים מה שהשיגו רב יוסף ורב ששת שהיו סומין! כנראה שר"ל, שאת ידיעת הבורא בשלמות א"א להשיג. לכן, כנראה, קודם מתן תורה הבריא כל בעלי המומין, ולכן נביא צריך להיות שלם בגופו (רמב"ם פ"ז מהלכ' יסודי התורה ה"א), כי א"א להשיג ידיעת הבורא כשהגוף איננו שלם), כדי שתאבדו מחיי העוה"ב, ונמצא שאבדתם שני עולמות. (כיצד?) שבזמן שאדם טרוד בעוה"ז בחולי ובמלחמה ורעבון (הרי שאבד עולם אחד), אינו מתעסק לא בחכמה ולא במצוות שבהן זוכים לחיי העוה"ב (הרי שאבד עולם שני). כמובן שגם במצבים של חולי או מלחמה או רעבון ח"ו היו גדולים שזכו לחיי עוה"ב; עשרת הרוגי מלכות שנהרגו ע"י הרומאים, וכל הקדושים בשואה ובהזדמנויות אחרות שמסרו נפשם על קידוש השם לאחר תקופות ארוכות של סבל מחסור ורדיפות, ודאי זכו לחיי עוה"ב, אבל בכל זאת, אם היו פנויים ללמוד היו יכולים להשיג עוד יותר. מי יודע כמה חידושי תורה ודברי חכמה היינו שומעים מר' עקיבא ומשאר גדולי ישראל אילו לא היו הורגים אותם. עד כאן - הקדמה. עתה מסביר הרמב"ם למה צריך לצפות לביאת משיח. כותב הרמב"ם (ה"ב שם): "ומפני זה נתאוו כל ישראל, נביאיהם וחכמיהם לימות המשיח, כדי שינחמו ממלכויות שאינן מניחות להם לעסוק בתורה ובמצוות כהוגן וימצאו להם מרגוע (בימות המשיח לא יצטרכו ללכת ל"הסדר", יהיה יותר זמן פנוי ללמוד. אמנם שמעתי ממור"ג הג"ר נחום פרצוביץ זצ"ל, שהחפץ חיים זצ"ל אמר שגם מלך המשיח יהיה זקוק לחיילים, וא"כ יש מקום להכין לו חיילים, אולם מן הסתם זהו רק בשלב ראשון, אבל אח"כ הרי יהיה שלום, שנאמר (ישעיהו ב, ד): "לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה" וירבו בחכמה כדי שיזכו לחיי העוה"ב, לפי שבאותם הימים תרבה הדעה והחכמה והאמת, שנאמר (ישעיהו יא, ט): "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונאמר (ירמיהו לא, לג): "ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו לאמר דעו את ה', כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם", ונאמר (יתזקאל לו, כו): "והסרת את לב האבן מבשרכם", מפני שאותו המלך שיעמוד מזרע דוד, בעל חכמה יהיה יתר משלמה (ואע"פ שה' הבטיח לשלמה שיהיה חכם יותר מכל אדם שהיה לפניו ושהיה אחריו (מל"א ג, יב), כנראה שזהו רק בעוה"ז, אבל בימות המשיח, שאז תרבה הדעה והחכמה, כנ"ל, לא איירי קרא), ונביא גדול הוא, קרוב למשה רבנו (אבל נביא כמשה רבנו לא היה ולא יהיה - ע"י הקדמת הרמב"ם לפרק חלק, היסוד השביעי), ולפיכך ילמד כל העם ויורה אותם דרך ה' (יכול להיות שמשה רבנו יקום אז כבר לתחיה והוא זה שיוורה לנו אז את דרך ה', ואולם לא ברור מתי

'אגלי טל', אפשר ללמוד גם ספרים אחרים, אפשר ללמוד חידושי ר' חיים, חידושי ר' שמעון, חזון איש, מכלם אפשר להנות מאד. העיקר שתהיה אהבת תורה, שיהיה רצון ללמוד, רצון לידיעות, וגם רצון להבין יותר את הידיעות ולהעמיק בהן, להנות מן הלימוד ומעבודת ה'.

מסופר על הגר"א ז"ל, שלפני פטירתו אחז בציציותיו ואמר בבכיה: כמה קשה להפרד מעולם המעשה הזה, אשר ע"י מצוה קלה כציצית, שמחירה קופיקות בודדות (קופיקה היתה מטבע קטנת ערך ברוסיה, כמו האגורות שלנו), אפשר להגיע למדרגות עליונות, עד כדי קבלת פני שכניה, ואיפה אפשר למצוא זאת בעולם הנשמות, אף אם יתן שם כל כחותיו עבור זה! ('עליות אליהו' הערה קי"ז) זו היתה כל שאיפתו וכל הנאתו של הגר"א בעוה"ז, לעבוד את ה'. עוד מסופר על הגר"א, שבאחת השנים לא ניתן היה להשיג עבורו אתרוג מהודר. שלח הגר"א שלוחים מיוחדים לחפש עבורו אתרוג כלבבו, והרשה להם לשלם כל מחיר שידרשו, ובלבד שלא יחזרו ריקם. הלכו ומצאו אצל יהודי אחד אתרוג מהודר מאד, ואולם הלה לא הסכים למכרו להם בעד כל הון, אלא על דעת זה, ששכר המצוה שיקבל הגר"א בעד נטילת האתרוג יזקף לזכותו. בלית ברירה נטלו ממנו את האתרוג על דעת כן, והביאוהו לרבם. כשספרו לרבם מהו המחיר אותו נדרש לשלם עבור האתרוג, שמח הגר"א מאד, ואמר: כל ימי הייתי מצטער, מתי אוכל לקיים מצוה לשם שמים באופן גמור, שלא על מנת לקבל פרס. עתה הזמין לי הקב"ה מצוה יקרה כזו, ואיך לא אשמח"? זו היתה השמחה של הגר"א ז"ל, לעבוד את ה' שלא על מנת לקבל פרס. מי ששמח בזה, ודאי גם יקבל את הפרס בסופו של דבר. בשבילנו עכ"פ מספיק לעבוד את ה' אפילו על מנת לקבל פרס. הלואי שנעבוד אותו על מנת לקבל פרס. אבל הפרס הגדול יהיה, שנזכה לימות המשיח עם כל ההבטחות שנאמרו עליהם, ונוכל ללמוד תורה ולקיים מצוות בשקט ובשלווה, בלי "הפסקת אש" מדומה או לא מדומה, אלא בלי אש בכלל. תהיה אז אש אחרת - "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" (ויקרא ו, ו), במהרה בימינו, אמן!

שכתב הרמב"ם הנ"ל: "ויבואו כל הגויים לשמעו (את מלך המשיח)", אלה תהיינה החדשות. מי שאוהב ללמוד יהיה מאושר מאד בימות המשיח. אבל מי שאיננו אוהב ללמוד, יהיה אז מסכן מאד. כדאי א"כ בעוה"ז, כל עוד לא הגענו לימות המשיח, לרכוש אהבת תורה, אהבה ללימוד, גם אם אין לנו הידיעות שיהיו לנו אז, אבל אהבה ללמוד יש לרכוש.

חז"ל הרי אמרו (סנהדר' צח, ב - צט, א): "הוי המתאנים את יום ה'. למה זה לכם יום ה'?! הוא חשך ולא אור!" (עמוס ה, יח) - משל לתרנגול ועטלף שהיו מצפין לאור (לפקר). אמר לו תרנגול לעטלף: אני מצפה לאורה, שאורה היא שלי", ביום אני יכול להתרוצץ, לרקד, להדס, לשבור קצת כלים (עי' משנה ב"ק יז, א), בקיצור - "לעשות חיים". אבל אתה?! הרי אין לך עינים כלל! גם כשיגיע היום לא תרגיש בו, אדרבה, החיים שלך הם בלילה לא ביום, בשבילך טוב הלילה לא הבוקר, וא"כ מה יש לך לצפות לאורה? כך גם בענין הצפיה לימות המשיח. מי שאוהב את התורה, יש טעם שיצפה לימות המשיח, בשבילו הם אור. אבל מי שאינו אוהב את התורה ח"ו ורוצה דברים אחרים - אין טעם שיצפה לימות המשיח, הרי עבורו יהיה זה "חושך ולא אור"! אם רוצים אנו להיות מהמצפים לישועה שאינם מצפים לשוא, כמו התרנגול ולא כמו העטלף, צריכים אנו לרכוש אהבת תורה, אהבת קיום המצוות, אהבת ה', אהבת ישראל, אז נמצא עונג בימות המשיח. אחרת, גם אם נזכה לימות המשיח, לא נמצא בהם טעם, נהיה אומללים. זוהי צורת ה"ציפית לישועה" שצריכה להיות לנו, ע"י שנחזק אצלנו את האהבה לתורה ואת יכולת ההנאה מתורה. הרי האגלי טל' מסביר (בהקדמה לספרו), שטועים אותם בני אדם הסבורים, "כי הלימוד ומחדש חידושים ושמח ומתענג בלימודו, אין זה לימוד תורה כ"כ לשמה כמו אם היה לומד בפשיטות, שאין לו מהלימוד שום תענוג והוא רק לשם מצוה... כי זה היא עיקר מצות לימוד התורה, להיות שש ושמח ומתענג בלימודו, ואז דברי תורה נבלעין בדמו, ומאחר שנהנה מדברי תורה, הוא נעשה דבוק לתורה". והראיה לדבריו, שהרי אנו מבקשים בכל יום: "והערב נא ה' אלקיננו את דברי תורתך בפינו", שדברי תורה יהיו עריבים עלינו. כמו שאת המצה שחייבים אנו לאכול בליל פסח רצו חז"ל שנאכל לתאבון (ועל כן הגבילו את האכילה בערב פסח), ולא אמרו שאדרבה, ככל שנאכל אותה בפחות תאבון ובלא הנאה, רק לשם מצוה, כך תהיה המצוה מהודרת יותר, כך גם בתורה: תורה יש ללמוד לא רק מפני שמוכרחים, ומפני שאין מה לעשות כי כך הקב"ה גזר, אלא מפני שאני נהנה מהלימוד, נהנה ללמוד עוד דין חדש, נהנה מקושיה טובה, נהנה מתרוץ יפה של ה'אגלי טל' [אני תמיד אומר, שמי שלומד תורה, מקיים מצנת עשה של תלמוד תורה. אם לומד הלכות שבת - מקיים גם "זכור את יום השבת לקדשו", ואם לומד הלכו' שבת עם 'אגלי טל' - מקיים גם עונג שבת], ולא דוקא